

ความรับผิดชอบและความคุ้มกันของผู้ประνομข้อพิพาทในข้อพิพาททางพาณิชย์ระหว่างประเทศ

นางสาวสุธาสินี สุภา

ศูนย์วิทยพัทธยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-1199-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I20469731

LIABILITIES AND IMMUNITY OF CONCILIATORS IN INTERNATIONAL COMMERCIAL
DISPUTES

Miss. Suthasinee Supa

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-1199-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความรับผิดชอบและความคุ้มกันของผู้ประνομข้อพิพาทในข้อพิพาททาง
พาณิชย์ระหว่างประเทศ

โดย

นางสาวสุธาสินี สุภา

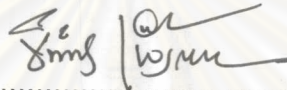
สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์พิชัยศักดิ์ หรยางกูร

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์

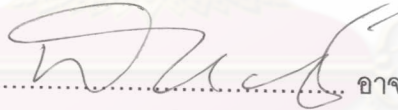
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉัตริณี เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์วิชัย อริยะนันท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์พิชัยศักดิ์ หรยางกูร)

..... กรรมการ

(อาจารย์สุชาติ ธรรมมาพิทักษ์กุล)

..... กรรมการ

(อาจารย์ธรรทิพย์ จงจักรพันธ์)

สุธาสิทธิ์ สุภา : ความรับผิดและความคุ้มกันของผู้ประนอมข้อพิพาทในข้อพิพาททาง
พาณิชย์ระหว่างประเทศ .(Liabilities and Immunity of Conciliators in International
Commercial Disputes) อ.ที่ปรึกษา : ร.ศ. พิชัยศักดิ์ หรยางกูร ,245 หน้า. ISBN 974-
17-1199-9

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและหลักเกณฑ์ความรับผิดและความคุ้มกันของผู้ประนอมข้อ
พิพาท เพื่อเสนอการพิจารณาประเด็นดังกล่าวไว้ในกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการประนอมข้อพิพาททางพาณิชย์
ระหว่างประเทศของ UNCITRAL ซึ่งจะส่งผลให้การระงับข้อพิพาทโดยวิธีประนอมข้อพิพาทมีประสิทธิภาพและ
น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาในร่างกฎหมายต้นแบบของ UNCITRAL พบว่ามีแนวคิดที่สำคัญต่อการกำหนดความ
รับผิดและความคุ้มกันของผู้ประนอมข้อพิพาท 2 เรื่องด้วยกัน คือ แนวคิดเรื่องการกำหนดหน้าที่ในลักษณะกึ่ง
อนุญาโตตุลาการของผู้ประนอมข้อพิพาท และแนวคิดการรักษาความลับของผู้ประนอมข้อพิพาท แต่อย่างไรก็
ตามยังไม่มีข้อสรุปหรือบทบัญญัติที่ชัดเจนและแน่นอนในการยอมรับสถานะของผู้ประนอมข้อพิพาทว่ามี
ลักษณะกระทำกึ่งตุลาการ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าไม่ควรกำหนดประเด็นดังกล่าวไว้ในกฎหมายต้นแบบของ
UNCITRAL เนื่องจากอาจไม่ได้รับการยอมรับและเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ จึงควรขึ้นอยู่กับความสมัครใจ
ของแต่ละประเทศ

สำหรับความรับผิดของผู้ประนอมข้อพิพาทในระบบกฎหมายไทย ผู้เขียนเห็นว่าในความรับผิดทาง
แพ่งผู้ประนอมข้อพิพาทอาจจะต้องรับผิดทางสัญญาและทางละเมิด ส่วนความรับผิดทางอาญา ปัจจุบันยังไม่มี
กฎหมายกำหนดความรับผิดกรณีผู้ประนอมข้อพิพาทเปิดเผยความลับในกระบวนการประนอมข้อพิพาท ดังนั้น
จึงเห็นควรบัญญัติเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 323 ให้ผู้ประนอมข้อพิพาทมีความรับผิดฐานเปิด
เผยความลับ รวมทั้งควรมีการบัญญัติกฎหมายกรณีมีข้อยกเว้นให้สามารถเปิดเผยความลับได้ และควรปรับปรุง
กฎหมายลักษณะพยานให้สอดคล้องกับหลักการรักษาความลับของกระบวนการประนอมข้อพิพาท ส่วนความ
รับผิดฐานรับสินบนนับเป็นความผิดร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการประนอมข้อพิพาท
และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดความรับผิดกรณีผู้ประนอมข้อพิพาทรับสินบนใน
ประมวลกฎหมายอาญา นอกจากนี้ควรพิจารณาให้ความคุ้มกันจากการถูกฟ้องร้องแก่ผู้ประนอมข้อพิพาท หาก
ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตและอยู่ภายในขอบอำนาจของตน

ภาควิชา...นิติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา...นิติศาสตร์..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา...2545..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4286142034 : MAJOR LAW

KEY WORD : LIABILITIES AND IMMUNITY OF CONCILIATORS

SUTHASINEE SUPA : LIABILITIES AND IMMUNITY OF CONCILIATORS IN INTERNATIONAL COMMERCIAL DISPUTES

THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR PHIJAISAKDI HORAYANGURA

245 pp. ISBN 974-17-1199-9

This thesis is a study concepts and principles in defining liabilities and immunity from liabilities of conciliator in the proposals for consideration under the making of the Model Law on Conciliation of UNCITRAL which shall have impact on settlement of dispute through a more efficient and reliable process.

The study finds that the drafting of the Model Law of UNCITRAL discussed on two major thoughts on liabilities and immunity of conciliator. First is the semi-arbitral function of the conciliator and second, is the duty to guard confidentiality of the conciliator. However, it seems that there is no clear conclusion or provision about the issue on the semi-arbitrator's status of the conciliator. The author therefore has the opinion that this issue should be left out from the Model Law for it would be rather difficult to seek a consensus on the matter. Then it should be chosen by each country.

Regarding the liabilities of conciliator under the Thai legal system, the author thinks that the conciliator has both the contractual and delictual liabilities under the purview of the civil liability. At present there is no law specifying the liability of conciliator when he discloses a confidentiality under the conciliation process. It is therefore proper to revise art 323 of the Penal Code to add a provision to govern the case where the conciliator disclose such a confidentiality. The law should also spells out the exemption for proper disclosure. The law on evidence should be amended to keep it in line with the confidentiality protection under the conciliation process. The offence of bribe-taking is a serious crime which affects the trust-worthiness of the conciliation process and well being of the economy. The penal liability of the conciliator should be governed by the Penal Code. On the top of that there should be a law on the immunity of the conciliator when he carried out his duty in good faith and within the scope of his authority.

Field of study... Law.....
Academic year...2002.....

Student's signature.....
Advisor's signature.....
Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์ของรองศาสตราจารย์ พิชัยศักดิ์ ทรายางกูร ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ความเมตตาและกรุณาต่อผู้เขียนตลอดมาในการให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และได้สละเวลาอันมีค่าในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆในการเขียนอีกด้วย ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่ง ณ.ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบคุณอาจารย์วิรัช อริยะนันท์ทกะ ที่ได้ให้ความกรุณาได้รับเป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งอาจารย์สุชาติ ธรรมาทิพัทธ์กุล และอาจารย์ธารทิพย์ จงจักรพันธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่ารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และได้ตรวจสอบแก้ไข ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้ขอขอบคุณพี่ๆบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูลเอกสารประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ รวมทั้งพี่ๆ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ช่วยเป็นธุระจัดการในส่วนที่เกี่ยวกับขั้นตอนและระเบียบต่างๆในการจัดทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จเป็นรูปเล่มสมบูรณ์

ท้ายที่สุด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา คุณยายเอมอร วัฒนาวพร และขอขอบคุณอาจารย์ชัยสิทธิ และ คุณนรเศรษฐ์ ธิติสุทธิ ที่ได้ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้เขียนตลอดมาระหว่างการทำวิทยานิพนธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุธาสินี สุภา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 สภาพและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	5
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.7 นิยามศัพท์.....	6
บทที่ 2 ประวัติความเป็นมา แนวคิด บทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ประνομข้อพิพาท.....	8
2.1 ประวัติและวิวัฒนาการของการระงับข้อพิพาทโดยการประνομข้อพิพาท.....	8
2.2 ความหมายของการไกล่เกลี่ยและประνομข้อพิพาท.....	15
2.3 ลักษณะสำคัญและประโยชน์ของการระงับข้อพิพาทโดยวิธีประνομข้อพิพาท... 17	
2.3.1 ลักษณะสำคัญของการประνομข้อพิพาท.....	17
2.3.2 ประโยชน์ของการระงับข้อพิพาทโดยวิธีประνομข้อพิพาท.....	20
2.3.2.1 รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ.....	20
2.3.2.2 ค่าใช้จ่าย.....	21
2.3.2.3 รักษาชื่อเสียงและความลับของคู่กรณี.....	21
2.3.2.4 รักษาความสัมพันธ์ของคู่กรณี.....	22
2.3.2.5 เหมาะสมกับข้อพิพาทที่ยุ่งยากและซับซ้อน.....	22
2.3.2.6 สมประโยชน์ของคู่กรณีพิพาท.....	23
2.3.2.7 แบ่งเบาภาระของศาล.....	23
2.4 บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้ประνομข้อพิพาท.....	23
2.4.1 อำนาจของผู้ประνομข้อพิพาท.....	24

	หน้า
2.4.1.1 อำนาจหน้าที่เกิดจากสัญญา.....	24
2.4.1.2 อำนาจหน้าที่ได้รับมาจากกฎหมาย.....	25
2.4.2 บทบาทและหน้าที่ของผู้ประนอมข้อพิพาท.....	26
2.4.2.1 หน้าที่กำหนดโดยคู่สัญญา.....	26
2.4.2.2 หน้าที่จากการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยเอง.....	27
2.4.2.2.1 หน้าที่กระทำการด้วยความระมัดระวัง.....	27
2.4.2.2.2 หน้าที่ต้องเป็นกลางและไม่ลำเอียง.....	29
2.4.2.2.3 หน้าที่ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและอย่างเอาใจใส่.....	29
2.4.2.2.4 หน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริงต่อคู่กรณี.....	30
2.4.2.2.5 หน้าที่ในการเก็บรักษาความลับ.....	30
2.4.2.3 หน้าที่ตามจริยธรรม.....	31
บทที่ 3 แนวคิดความรับผิดชอบและความคุ้มกันของผู้ประนอมข้อพิพาทในต่างประเทศ.....	40
3.1 แนวคิดความรับผิดชอบของผู้ประนอมข้อพิพาท.....	40
3.1.1 ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ประนอมข้อพิพาท.....	42
3.1.1.1 ความรับผิดชอบตามหลักสัญญา.....	43
3.1.1.2 ความรับผิดชอบตามหลักละเมิด.....	50
3.1.2 แนวคิดความรับผิดชอบของผู้ประนอมข้อพิพาทในการรักษาความลับ.....	64
3.1.2.1 ความหมายของการรักษาความลับ.....	64
3.1.2.2 ความลับในการประนอมข้อพิพาท.....	65
3.1.2.3 เหตุผลและความจำเป็นในการรักษาความลับและหลัก กฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบกรณีที่มีการเปิดเผยความลับ ของผู้มีหน้าที่.....	78
3.1.2.4 กรณีที่สามารถเปิดเผยความลับในการประนอมข้อพิพาท ได้.....	85
ก. การเปิดเผยความลับโดยกฎหมายยกเว้นให้เปิดเผยได้... 85	
ข. การเปิดเผยความลับโดยอำนาจศาล..... 87	
ค. การเปิดเผยความลับโดยจำเป็นที่ชอบด้วยกฎหมาย.... 88	
ง. การเปิดเผยความลับโดยความยินยอมของคู่กรณี..... 89	

3.1.3	แนวคิดความรับผิดชอบของผู้ประนอมข้อพิพาทในการรับสินบน.....	90
3.1.3.1	เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดความรับผิดชอบในการรับสินบน.....	90
3.1.3.2	แนวทางความรับผิดชอบของผู้ประนอมข้อพิพาทกรณีรับสินบนในต่างประเทศ.....	92
3.2	แนวความคิดความคุ้มกันของผู้ประนอมข้อพิพาท.....	99
3.2.1	วิวัฒนาการของหลักการคุ้มกันของศาล.....	99
3.2.2	เหตุผลเบื้องหลังแนวความคิดความคุ้มกันของศาล.....	103
3.2.3	การขยายความคุ้มกันของศาลไปยังอนุญาโตตุลาการ.....	104
3.2.4	ข้อพิจารณาการขยายหลักการคุ้มกันทางศาลไปยังผู้ประนอมข้อพิพาท.....	108
3.2.4.1	สถานภาพของผู้ประนอมข้อพิพาทในระบบศาลสหรัฐอเมริกา.....	108
3.2.4.2	ข้อพิจารณาการขยายหลักการคุ้มกันทางศาลไปยังผู้ประนอมข้อพิพาท.....	109
3.2.4.3	ข้อพิจารณาการขยายหลักการคุ้มกันของอนุญาโตตุลาการมายังผู้ประนอมข้อพิพาท.....	110
บทที่ 4	วิเคราะห์แนวความรับผิดชอบและความคุ้มกันของผู้ประนอมข้อพิพาทที่น่าจะใช้สำหรับประเทศไทย.....	121
4.1	ข้อพิจารณาการกำหนดความรับผิดชอบและความคุ้มกันของผู้ประนอมข้อพิพาทในกฎหมายต้นแบบของ UNCITRAL	122
4.1.1	ความเป็นมาของกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการประนอมข้อพิพาททางพาณิชย์ระหว่างประเทศของคณะกรรมการการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ.....	122
4.1.2	โครงสร้างของกฎหมายต้นแบบของ UNCITRAL.....	123
4.1.3	ข้อพิจารณาการกำหนดความรับผิดชอบและความคุ้มกันของผู้ประนอมข้อพิพาทในกฎหมายต้นแบบของ UNCITRAL	124

	หน้า
4.2. การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทในประเทศไทย.....	147
4.2.1 สถานการณ์ปัจจุบันของการระงับข้อพิพาทโดยการประนอมข้อพิพาท...	147
4.2.2 การไกล่เกลี่ยในศาล.....	148
4.2.3 การไกล่เกลี่ยนอกศาล.....	152
4.3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบแนวความรับผิดชอบและความคุ้มกันของผู้ประนอมข้อพิพาท ในประเทศไทยและต่างประเทศ.....	155
4.3.1 ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ประนอมข้อพิพาท.....	156
4.3.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ประนอมข้อพิพาท.....	165
4.3.3 ความคุ้มกันของผู้ประนอมข้อพิพาท.....	176
4.4 แนวความรับผิดชอบและความคุ้มกันของผู้ประนอมข้อพิพาทที่น่าจะใช้สำหรับประเทศ ไทย.....	178
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	189
รายการอ้างอิง.....	200
ภาคผนวก.....	210
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	245

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย